

İş Güvenliği Uzmanlarının Whistleblowing (Sorun Bildirme) Algısının İncelenmesi

Gökçe SÖNMEZ, Koord. Yard., YTÜ İSG Koordinatörlüğü
Turhan ERKMEN, Doç. Dr., YTÜ İİBF
Uğur Buğra ÇELEBİ, Doç. Dr., YTÜ GİDF



Sunum İçeriđi

1. Whistleblowing (Sorun Bildirme) Kavramı
2. İř Güvenliği Uzmanlarının Bildirim Yükümlülükleri
3. Anket Deđerlendirmesi
4. Sonuçlar



1. Whistleblowing (Sorun Bildirme)



Whistleblowing (Sorun Bildirme) Nedir?

- 1980'lerden itibaren konuşulmaya başlanan,
- Örgüt yönetiminde ve muhasebe alanında gittikçe önem kazanan,
- Üstünde uzlaşmış bir tanımı bulunmayan,
- Yöneticiler tarafından tercih edilmeyen,
- Bazı ülkelerde kanunla güvence altına alınmış,
- Bir örgütsel muhalefet türüdür.
- İçe (içsel) ve dışa (dışsal) bildirme şeklinde ikiye ayrılır.



Whistleblowing (Sorun Bildirme) Nedir?

- Genellikle, bir çalışanın yanlış bir durumu, bu durumu durdurma gücüne sahip olduğu düşünölen kişi, makam ya da gruplara bildirmesi şeklinde tanımlanan kavramdır.

Whistleblowing'in (Sorun Bildirme) Önemi

- ACFE'nin (Association of Certified Fraud Examiners) 2008 yılı Ulusal Mesleki Hile ve Suiistimal Raporuna göre göre hilelerin ortaya çıkartılma yolları şöyledir:
- %46,2 Sorun Bildirme
- %20 Tesadüfen
- %19,9 İç Kontrol
- %9,1 Bağımsız Denetim
- %3,2 Polis Bildirimi



Whistleblowing Sürecini Etkileyen Faktörler

- Bireyin ahlaki değerleri,
- Informal örgüt yapısı,
- Liderlik biçimi,
- Emir komuta yapısı,
- Grup normları.



Whistleblower 'ın(Sorun Bildiren) Özellikleri

- Endişeli
- Hür iradesini kullanan,
- Veri ve bilgi kaynaklarına erişme imkanı olan
- İşi nedeniyle karşılaştığı yanlış bir durumu,
- Düzeltme yetkisine sahip bir kişi ya da kuruma bildiren kişidir.
- Eski ya da mevcut bir üye olabilir.



Whistleblower'ın (Sorun Bildiren) Yaşadığı Sorunlar

- Yıldırma,
- İşten çıkarma,
- Tecrit,
- Ayrımcılık,
- Misilleme,
- Sağlık sorunları
- Sosyal ilişkilerin bozulması
- Kariyer riski
- Taciz gibi sorunlar ile karşılaşmaktadır.



Türkiye'den Bir Örnek

- Üst düzey yönetici,
- Kamunun uğratıldığı zararı bildiriyor: Kamuya özel sektörden daha pahalıya ilaç satılıyor.
- Yönetime bildiriyor: İşini kaybediyor.
- Medyaya bildiriyor.
- Firma sorun bildiren hakkında dava açıyor.
- Firma haksız kazancı devlete geri ödüyor.
- Sorun bildiren iş bulamıyor.

Bir köstebeğin isyanı

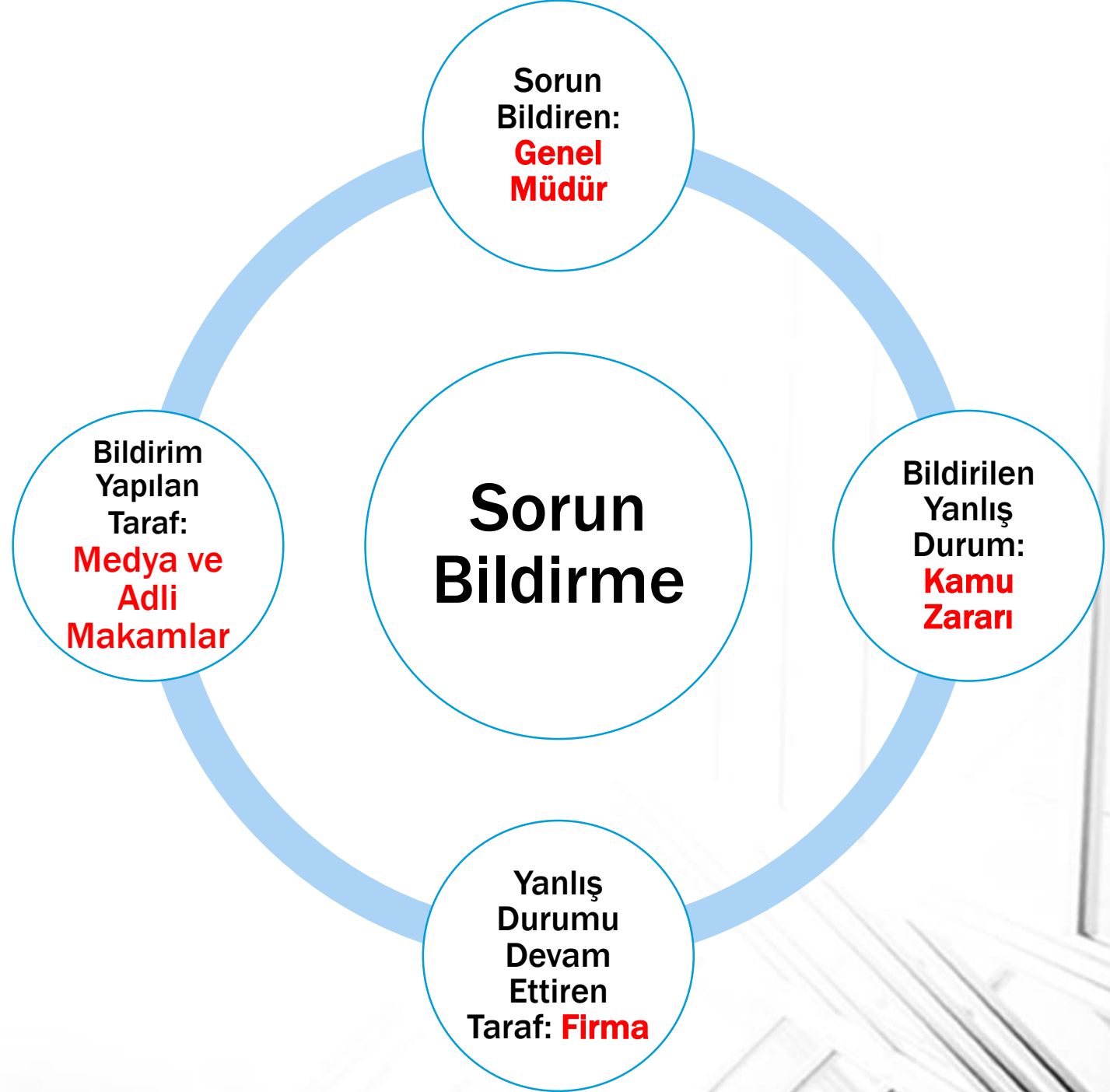
Veysi Mungan ilaç firması Roche'ta üst düzey yöneticiydi. 2004'te şirkette ciddi bir usulsüzlük, yasa ihlali tespit etti. Yönetime laf anlatamayınca işini kaybetmeyi, dünya devi bir şirketi karşısına almayı göze alarak suç duyurusunda bulundu. Bir ay boyunca bütün gazeteler Mungan'dan ve Roche skandalından bahsetti. Onun yaptığı bu ifşaata Anglosakson literatürde ıslıkçılık deniyor. Bir usulsüzlüğü fark ettiğinde önce çalıştığı kurumu sonra da yetkili mercileri uyaran kişiye verilen ad bu.

Ezgi BAŞARAN

16.05.2010 - 00:00 | Son Güncelleme : 16.05.2010 - 00:25



Whistleblowing Eyleminin Gerçekleşmesi için Gerekenler ve Bir Örnek



2. İş Güvenliği Uzmanlarının Bildirim Yüklümlükleri



Bildirim Yüklölükleri

- İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk Ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik md 11/3:
- İş güvenliği uzmanı, işverene yazılı olarak bildirilen iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili alınması gereken tedbirlerden acil durdurma gerektiren haller ile yangın, patlama, göçme, kimyasal sızıntı gibi hayati tehlike arz edenleri, belirlenecek makul bir süre içinde işveren tarafından yerine getirilmemesi hâlinde, işyerinin bağlı bulunduğu çalışma ve iş kurumu il müdürlüğüne yazılı olarak bildirmekle yükümlüdürler

Türkiye'den Bir Örnek

- Yangın çıkışı asma kilit ile kapatılmış.
- İşverene bildirim yapılmış.
- İl müdürlüğüne mi bildirim yapılmalı?
- Basına mı bildirmeli?



18 Kasım, 13:57 - İstanbul

Şimdi arkadaşlar bir firmada böyle bir manzara ile karşılaştım . Deftere yazdım , RD ye yazdım . Yetkiliye mailde atacağım . Olayın vicdani yönü var tamam , birde hukuki yönü nedir? Herhangi bir yangın vs. De bu kaçış yolu kullanılmazsa ne olur ?



Beğen

Yorum Yap

3. Anket Deęerlendirmesi

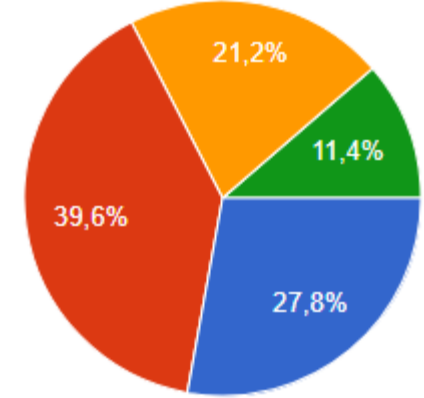


Anket Deęerlendirmesi

- Amaç: İř güvenliği uzmanlarının sorun bildirme kavramı ile ilgili olarak farkındalık düzeylerinin ölçülmesidir.
- Veri toplama: 273 iř güvenliği uzmanına elektronik ortamda 15 sorudan oluşan anket uygulanmıştır.

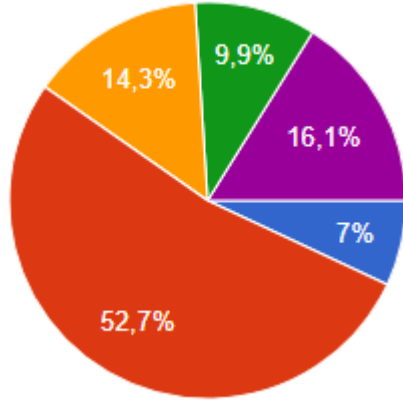
Demografik Özellikler

YAŞ



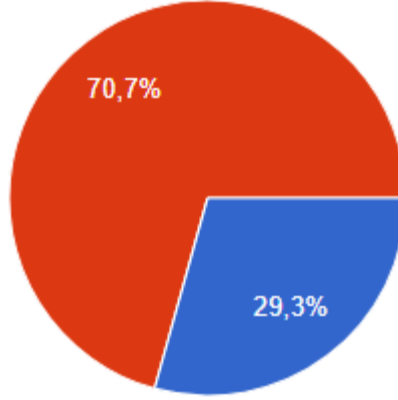
- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50 ve üstü

İŞ TECRÜBESİ



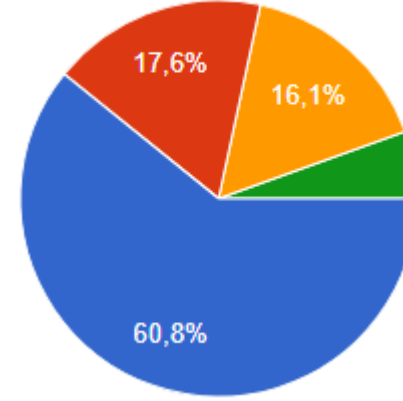
- 1 yıldan az
- 1-5 yıl
- 6-10 yıl
- 11-15 yıl
- 16 yıl ve üstü

CİNSİYET



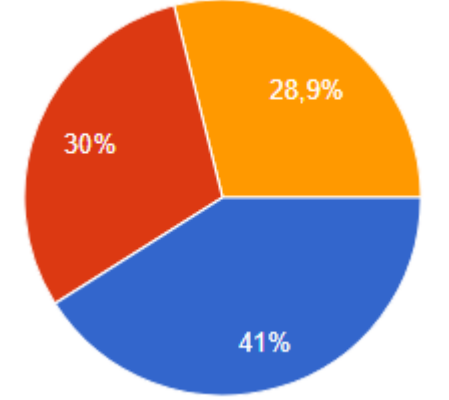
- Kadın
- Erkek

ASIL MESLEK ALANI



- Mühendislik
- Temel Bilimler
- İş Güvenliği Lisans / Önlisans Bölümü
- Sosyal Bilimler - Diğer

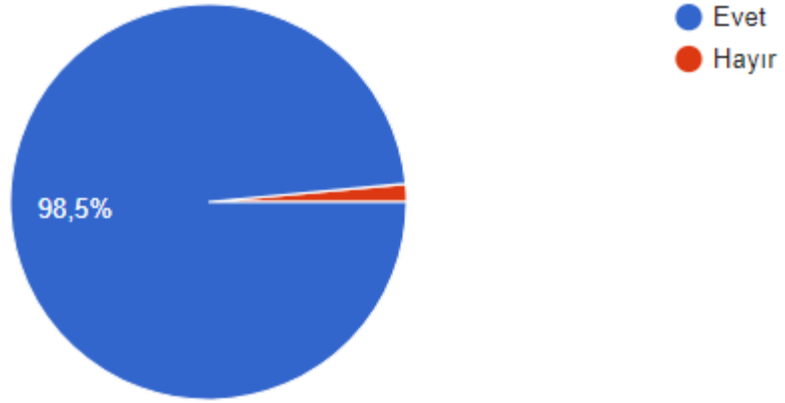
UZMANLIK SINIFI



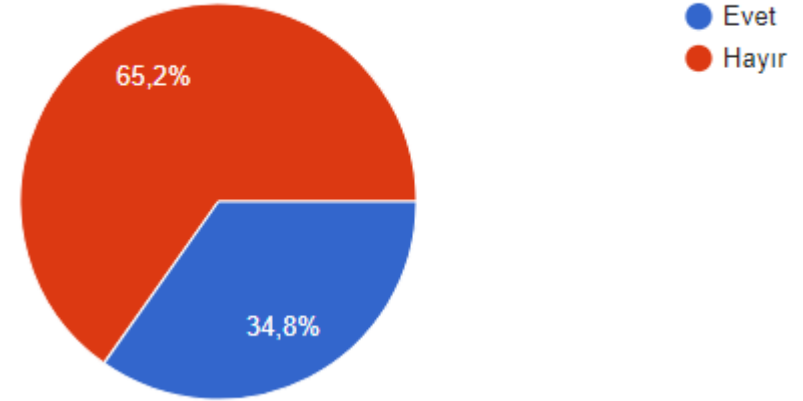
- C Sınıfı İş Güvenliği Uzmanı
- B Sınıfı İş Güvenliği Uzmanı
- A Sınıfı İş Güvenliği Uzmanı

Genel Sorular

YASAL MERCİLERE BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ



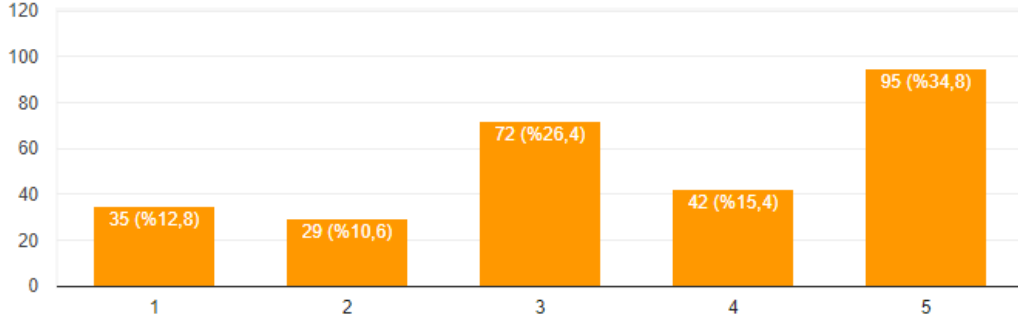
SORUN BİLDİRME (WB) KAVRAMINA AŞINALIK



Sorun Bildirme Soruları

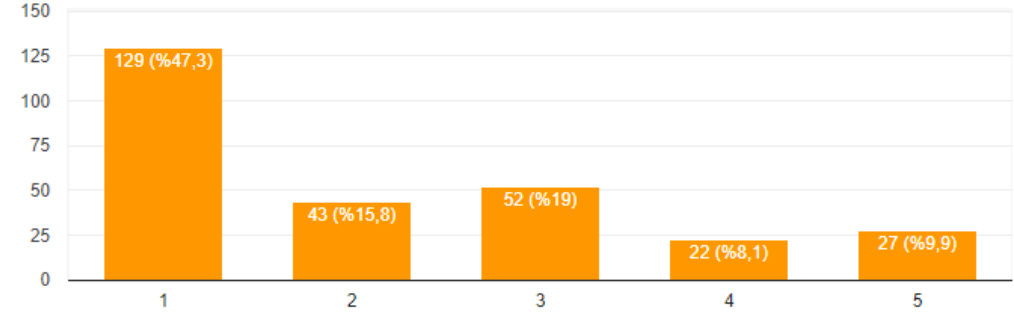
Yakın ve hayati tehlikeleri ilgili yasal mercilere bildirim.

273 yanıt



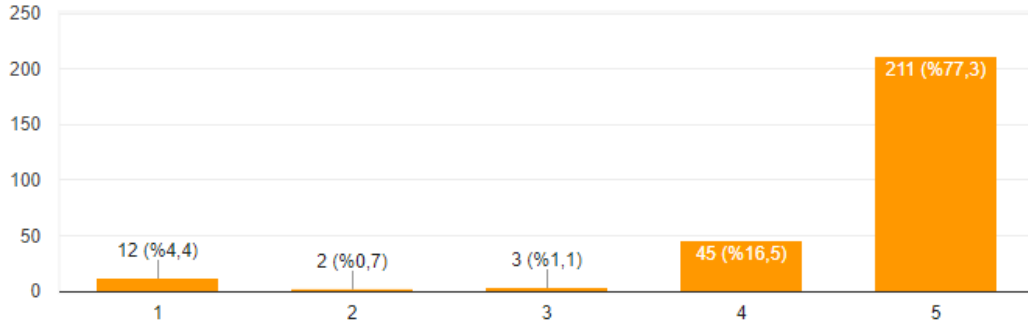
Yakın ve hayati tehlikeleri basına ve sendikalara bildirim.

273 yanıt



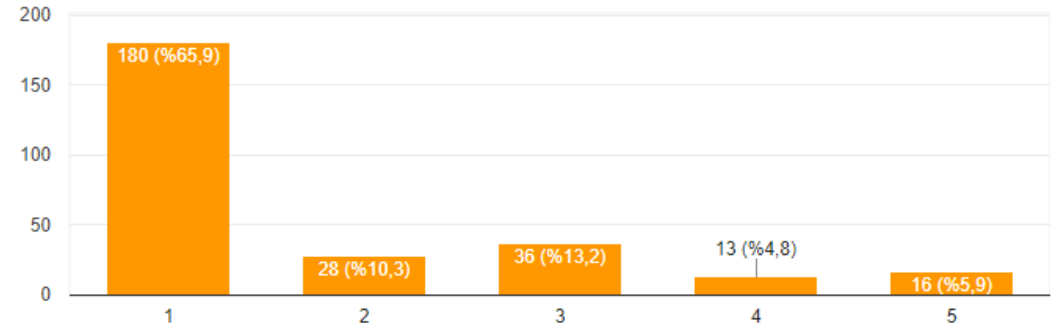
Yakın ve hayati tehlikelere sebebiyet veren durumları, işletmede daha yetkili kişilere bildirim.

273 yanıt



Yakın ve hayati tehlikeleri takma isim kullanarak bildirim.

273 yanıt



4. Sonuçlar



Sonuçlar

- Daha çok işletme içine bildirim yapılması tercih ediliyor. Yasal mercilere bildirim yapma yolu tercih edilmiyor. Sivil topluma bildirim yapma son derece az tercih ediliyor.
- Bildirim yapılırken kimliğin gizlenmesi tercih edilmiyor.
- Bildirim yolu olarak yazılı süreçler tercih ediliyor ancak sözel yollar tercih edilmiyor.
- İş tecrübesi arttıkça örgüt içi sorun bildirme eğilimi artıyor.
- İş tecrübesi arttıkça yasal mercilere bildirme eğilimi azalıyor.
- İş tecrübesi arttıkça sivil topluma bildirme eğilimi azalıyor.



Sonuçlar

- Sorun bildirme yükümlülüğünü bilmeyen az sayıda uzman (%~1,5) C sınıfı.
- Uzmanlık sınıfı ile örgüt içi sorun bildirme arasında bir ilişki bulunamadı.
- B sınıfı uzmanlar dışa bildirim yapmayı daha çok tercih ediyor.
- Örgüt içi bildirim yapma noktasında erkek ve kadın uzmanlar arasında fark bulunmazken sivil topluma kadın, yasal mercilere erkek uzmanlar daha çok bildirim yapmaktadır.
- Kadın uzmanlar kimliklerini daha çok gizleme eğilimindedirler.
- Sorun bildirme kavramını duymuş olanlar hem örgüt içi hem yasal mercilere hem de sivil topluma bildiri yapma noktasında daha yüksek algıya sahiptir.
- Sorun bildirme kavramına erkek uzmanlar biraz daha fazla aşinadır.
- A sınıfı uzmanlar sorun bildirme kavramına daha aşinadır.



Öneriler

- İş güvenliği eğitimlerine sosyal sorumluluk, etik çevre bilinci gibi dersler eklenmelidir.
- İş güvenliği uzmanlarının mesleki bağımsızlık içinde ve iş güvencesi ile çalışmasını sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- İş hukuku mevzuatımıza sorun bildirme kavramı eklenmelidir.
- Sorun bildirme kavramı yasal güvence altına alınmalıdır.



İş Güvenliği Uzmanlarının Whistleblowing (Sorun Bildirme) Algısının İncelenmesi

Teşekkürler



İş Güvenliği Uzmanlarının Whistleblowing (Sorun Bildirme) Algısının İncelenmesi

Teşekkürler

Sunumda Kullanılan Kaynaklar

- Özgener, Ş., Tanç, A., Ulu, S. (2012). Çalışma Yaşamında Sorun Bildirme Kavramı. Aşkın Kese, Gözde Yılmaz, Senay Yürür (Eds.), *Çalışma Yaşamında Davranış* içinde (s. 311-373). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Erkmen, T., Çalışkan, A. Ö., Esen, E., (2014), "An Empirical Research About Whistleblowing Behavior in Accounting Context", *Journal of Accounting & Organizational Change*, Vol. 10 Iss 2 pp. 229 - 243
- Gökçe, A. T., Oğuz, E. (2015), "Öğretmenlerin Bilgi Uçurma Tercihleri ile Kültürel Değerleri Arasındaki İlişki", *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , Vol. 5 Iss 1 pp. 51-64

